

Το παλαιστινιακό αλλιώως

Το βιβλίο του Πέρι Άντερσον είναι ξεχωριστό. Τον τελευταίο χρόνο, οι προοδευτικοί εκδότες μας πρόσφεραν έναν μεγάλο αριθμό έργων, που αφορούν τον αγώνα του Παλαιστινιακού λαού για την ίδια του την ύπαρξη. Τα περισσότερα είναι εξαιρετικά. Αντιμετωπίζουν το θέμα μέσα από διαφορετικές οπτικές και δίνουν διαφορετικές διαστάσεις του.

Αυτό που κάνει το βιβλίο του Άντερσον ξεχωριστό είναι πως, ενώ παρουσιάζει σε βάθος την ιστορία του ζητήματος, ταυτόχρονα, δίνει μεγάλο βάρος στη διερεύνηση των πολιτικών δεδομένων στο εσωτερικό της κάθε πλευράς, από το τέλος του 19^{ου} αιώνα και μέχρι σήμερα. Το βιβλίο αποτελείται από δύο άρθρα, που δημοσιεύτηκαν στο "New Left Review": *Τρέχοντας προς τη Βηθλεέμ* του 2001 και *Ο Οίκος της Σιών* του 2015. Μ' όλο που πρόκειται για παλιότερα κείμενα, είναι εντυπωσιακή η επικαιρότητά τους.

Ο Άντερσον προβαίνει σε εκτεταμένη αποδόμηση των κακοχωνεμένων προσεγγίσεων, που κυριαρχούν ακόμη και σε αριστερούς κύκλους. Το παράθεμα για το Όσλο, στην αρχή του κειμένου μου είναι χαρακτηριστικό.

Ενώ, για τους περισσότερους, η αρνητική κατάληξη των Συμφωνιών του Όσλο, στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του '90, ήταν πλήγμα στην προσπάθεια για μια δίκαιη διευθέτηση, ο Άντερσον, πολύ πειστικά, υποστηρίζει ότι όλα αυτά οδηγούσαν σε μια, «νομιμοποιημένη» πιά, διατήρηση, αν όχι επιδείνωση, της υπάρχουσας κατάστασης.

Η, εξ αρχής, αρπακτικότητα των σιωνιστών ήταν ασύλληπτη. Όσο κι αν η Σοά συνιστά ένα μοναδικό έγκλημα στην ανθρώπινη ιστορία, ο Άντερσον δεν διστάζει να χρησιμοποιήσει για τις πρακτικές των αληθινών εβραίων τρομοκρατών -στρατιωτικές επιχειρήσεις υπό την κάλυψη του σκοταδιού- την ναζιστική έκφραση "Νύχτα και Ομίχλη" (Nacht und Nebel).

Να γιατί: «Γη και ιδιοκτησία αρπάχτηκαν με τέτοια ταχύτητα και σε τέτοια κλίμακα που κανένας άποικος δεν είχε πετύχει ποτέ πριν στην ιστορία της αποικιοκρατίας. Στις αρχές του 1947, οι Εβραίοι κατείχαν το 7% της γης της Παλαιστίνης. Μέχρι το τέλος του 1950, είχαν καταλάβει το 92% της γης εντός του νέου κράτους -η λεία περιλάμβανε σπίτια και κτίρια κάθε είδους» (σελ. 55). Το πράγμα, βέβαια, δεν σταμάτησε εκεί: η "Καταστροφή" (Νάγκμπα) έγινε μια διαρκής συνθήκη.

Όλο αυτό ήταν προσχεδιασμένο. Με τις πλάτες των Άγγλων υλοποιήθηκε, αλλά η απόφαση να επιδιωχθεί πάρθηκε μισό αιώνα πριν. Όπως έλεγε ο Χερτσλ, ήδη το 1895, «α προσπαθήσουμε να

μετατοπίσουμε τον φτωχό πληθυσμό πέρα από τα σύνορα, εξασφαλίζοντάς του εργασία στις χώρες διέλευσης, ενώ θα του αρνηθούμε οποιαδήποτε εργασία στη χώρα μας». Ο Τσόρτσιλ επιχειρηματολογούσε, εμβριθώς:

«Δεν συμφωνώ ότι ο σκύλος στη φάτνη έχει πραγματικό δικαίωμα στη φάτνη, ακόμα κι αν έχει ξαπλώσει εκεί για πολύ καιρό. Δεν παραδέχομαι αυτό το δικαίωμα. Δεν παραδέχομαι, για παράδειγμα, ότι έχει προκληθεί μεγάλο κακό στους Κόκκινους Ινδιάνους της Αμερικής ή στους Μαύρους της Αυστραλίας. Δεν παραδέχομαι ότι έχει γίνει κανένα κακό σε αυτούς τους ανθρώπους από το γεγονός ότι μια ισχυρότερη φυλή, μια φυλή υψηλότερης βαθμίδας, μια φυλή πιο εξοικειωμένη με τον κόσμο, για να το θέσω έτσι, ήρθε και πήρε την θέση τους» (σελ. 50).

Οι σιωνιστές, ακόμη και η αριστερή τους πτέρυγα, ήταν αποφασισμένοι να είναι αμείλικτοι.

«Ο Μπεν Γκουριόν δήλωσε κάποτε ότι ήταν πρόθυμος να θυσιάσει τη ζωή των μισών παιδιών Εβραίων, αν αυτό ήταν το τίμημα για να φέρει τα άλλα μισά στη Παλαιστίνη, αντί να τα αφήσει όλα ασφαλή στην Αγγλία» (Η δήλωση έγινε το 1938, ένα μήνα μετά από τη Νύχτα των Κρυστάλλων) (σελ. 56).

Όλα τέθηκαν στην υπηρεσία αυτού του στόχου. Τα κιμπούτς, που τόσο επαινέθηκαν κάποτε ως οιονεί κομμουνιστικές νησίδες είναι χαρακτηριστική περίπτωση.

«Το έργο της οικοδόμησης ενός εθνικά ομοιογενούς έθνους -κράτους σε ένα εχθρικό περιβάλλον θα μπορούσε να υλοποιηθεί μόνο με τη δημιουργία μιας αυτονομιστικής κοινότητας που θα συνδεόταν με ιδεολογικούς δεσμούς και θα ήταν ταξικά ενιαία. Αυτό οδήγησε στα κιμπούτς, τα οποία θεωρητικά ήταν εμπνευσμένα από τον σοσιαλισμό, πρακτικά όμως ήταν η μόνη διαθέσιμη λύση στο πρόβλημα της αποικιοκρατίας χωρίς ντόπια εργατικά χέρια, άδεια γη ή εκτεταμένο επενδυτικό κεφάλαιο» (σελ. 47).

Από την άλλη, οι ευθύνες της παλαιστινιακής ηγεσίας είναι ασύλληπτες.

«Η Παλαιστινιακή Αρχή, ιδρυθείσα το 1994, παρουσιάστηκε ως σημείο τομής στον αγώνα για εθνική απελευθέρωση -αν και, επί της ουσίας, είχε σχεδιαστεί από τη Δύση και το Ισραήλ με στόχο όχι την οργάνωση του αγώνα, αλλά την καταστολή του. Για το Ισραήλ η Παλαιστινιακή Αρχή συνιστούσε ένα οικονομικά συμφέρον υποκατάστατο της συνεχούς παρουσία των IDF, προκειμένου να καταστείλουν τους απογόνους της πρώτης Ιντιφάντα, που απειλούσαν τους διαρκείς εποικισμούς στη Δυτική Όχθη. Εξ αρχής, η Παλαιστινιακή Αρχή στερούνταν οποιασδήποτε ουσιαστικής αυτοτέλειας, δεδομένου ότι η χρηματοδότησή της σε ποσοστό 70% έως 80% προέρχονταν από δυτικές επιδοτήσεις και ισραηλινά κεφάλαια. Αυτό που συγκροτήθηκε ήταν η μινιατούρα ενός κράτους ενοικιαστή, που αδιαφορούσε για τις ανάγκες ενός πληθυσμού από τον οποίο δεν εξαρτιόταν οικονομικά. Αναμφίβολα, προτεραιότητα είχαν οι απαιτήσεις των χρηματοδοτών.

Το καθεστώς Αραφάτ έβλεπε την ηγεσία της εξέγερσης ως πιθανή απειλή και, με το που εγκαταστάθηκε στη Δυτική Όχθη, την ξεφορτώθηκε. Φατάχ εδραιώθηκε με τα έσοδα του

δωσιλογισμού » (σελ. 92)

Η Δυτική Όχθη είναι ένα από τα πιο αστυνομοκρατούμενα μέρη της υψηλίου: ένας πράκτορας ανά δεκαέξι κατοίκους. Τα βασανιστήρια είναι ρουτίνα. Οι πελατειακές σχέσεις, τα ρουσφέτια, η άγρια εκμετάλλευση, η παροχή προστασίας και οι εκβιασμοί από τις συμμορίες της Φατάχ είναι συνηθισμένα φαινόμενα. «Κατοικώντας σε βίλες γύρω από τη Ραμάλα, ένα σώμα γραφειοκρατών και επιχειρηματιών που πλούτισε από την κλοπή και το λαθρεμπόριο ευημερεί σε βάρος εξαθλιωμένων εργατών και ανέργων».

Η κατάσταση, δε, συνεχώς επιδεινώνεται: «Υπό τη διακυβέρνηση Αμπάς, όπου η Παλαιστινιακή Αρχή έχει καταταγεί δύο φορές χαμηλότερα από κάθε άλλη αραβική κυβέρνηση στην ελευθερία του τύπου - τα έργα του Εντουάρντ Σαΐντ ήταν απαγορευμένα από τον Αραφάτ- η λογοκρισία και ο εκφοβισμός παίρνουν εφιαλτικές διαστάσεις» (σελ. 124).

Η άρχουσα τάξη της Παλαιστίνης αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες, που στερούν από τους φτωχούς Παλαιστίνιους την ελπίδα. Η στροφή προς τη Χαμάς ήταν αναμενόμενη. Η δουλειά της τελευταίας στη παροχή φροντίδας και πρόνοιας στον πληθυσμό ήταν καθοριστική -πολύ περισσότερο από την θρησκευτική διάσταση. Ωστόσο, και η ίδια διαμορφώνει ένα κατασταλτικό καθεστώς, που βάζει την θρησκεία πάνω από τη δημοκρατία.

Ένα από τα σημεία, που λείπουν από τις περισσότερες πραγματεύσεις του ζητήματος, είναι η αποτύπωση της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης στο εσωτερικό τόσο του Ισραήλ όσο και των παλαιστινιακών περιοχών. Η ραγδαία επικράτηση του νεοφιλελευθερισμού στο Ισραήλ -οι δημόσιες επενδύσεις, για παράδειγμα, έπεσαν από το 85% των συνολικών στο 15%, μόλις- ισχυροποίησαν τον ισραηλινό καπιταλισμό σε βάρος των κατώτερων τάξεων. Αντίστοιχα, οι τεράστιες και εντεινόμενες κοινωνικές ανισότητες στη Δυτική Όχθη, κυρίως, αλλά και στη Γάζα, δεν βοηθούν τον απελευθερωτικό αγώνα -μάλλον, το αντίθετο συμβαίνει. Ποιος θα φαντάζονταν την ύπαρξη προκλητικά πολυτελών βιλών στα παλαιστινιακά εδάφη; Είναι, όμως, εκεί, για να θυμίζουν ότι ο άγριος καπιταλισμός είναι κι αυτός αδιαπραγμάτευτος για την παλαιστινιακή άρχουσα τάξη.

Υπάρχει ελπίδα; Η εφιαλτική, από όλες τις απόψεις, συνθήκη για τους Παλαιστίνιους μπορεί να αλλάξει; Να βελτιωθεί, έστω, λίγο;

Σύμφωνα με τον Άντερσον είναι ελάχιστα πιθανό. Εξαρτάται από κοινωνικοοικονομικές και πολιτικές εξελίξεις πολύ μεγάλης κλίμακας. «ήμερα, όπως και στο παρελθόν, οι ελπίδες χειραφέτησης της Παλαιστίνης είναι μικρές χωρίς επαναστατικό μετασχηματισμού του συνολικού αραβικού τοπίου. ο Ισραήλ θα εγκαταλείψει ποτέ τις θέσεις ισχύος του μέχρι να βρεθεί αντιμέτωπο με μια πραγματική απειλή στη Μέση Ανατολή, η οποία μπορεί να έρθει μόνο όταν η περιοχή δεν θα είναι πλέον μια ζώνη για διαφθορά και στην υποταγή της οποίας θα μπορεί να βασίζεται η Ουάσιγκτον» (σελ. 146).

Και ως τότε; Ως τότε, η διαρκής δημοσιοποίηση και αλληλεγγύη του παγκόσμιου κινήματος είναι το πρώτο καθήκον των δημοκρατικών και εργατικών κινημάτων και της Αριστεράς.

Συνέβη συχνά τη χρονιά, που πέρασε, και ήταν πολύτιμη για τον πληθυσμό της Γάζας και της Δυτικής Όχθης.

«Σωματεία λιμενεργατών σε Ιταλία, Καναδά και Ισπανία εμπόδισαν την αποστολή όπλων στο Ισραήλ, ενώ στις ΗΠΑ, παρά την προσπάθεια της συνδικαλιστικής ηγεσίας της AFL-CIO και του κόμματος των Δημοκρατικών, κατάφεραν να συντονιστούν επτά εθνικά σωματεία και να διεκδικήσουν την εκχειρία αλλά και τη διακοπή της στρατιωτικής βοήθειας στο Ισραήλ Στις ΗΠΑ στο Harvard, στο Δουβλίνο στο Trinity College, στη Βαρκελώνη στο University of Barcelona, αλλά και σε πολλά ακόμα, οι διοικήσεις αναγκάστηκαν, μετά τις μαζικές και διαρκείς κινητοποιήσεις, να διακόψουν δεσμούς με θεσμούς του ισραηλινού κράτους» (σελ. 32).

Ο Άντερσον, όπως και πολλοί ακόμη αριστεροί στον κόσμο -και ο Τραβέρσο, για παράδειγμα- θεωρούν ότι ο στόχος των δύο κρατών είναι, πλέον, και ανέφικτος και απαράδεκτος, από την άποψη των παλαιστινιακών συμφερόντων. Η μόνη λύση είναι η δημιουργία ενός ενιαίου κράτους, όπου οι δύο εθνότητες θα μοιράζονται τα ίδια δικαιώματα.

Εδώ που έχουν φτάσει τα πράγματα, «ο αγώνας για πολιτικά δικαιώματα, ως πολιτικός κόμβος συσπείρωσης, έχει μεγαλύτερη απήχηση διεθνώς από ό,τι η εθνική απελευθέρωση. Αν το Ισραήλ είναι άτρωτο απέναντι στις εθνοτικές συγκρούσεις, είναι ευάλωτο στη δημοκρατική πίεση» (σελ. 122).

Οι εκδόσεις Τόπος και η Συντακτική ομάδα του Jacobin Greece, που μετέφρασε και επιμελήθηκε τον τόμο, πρόσφερε μεγάλη υπηρεσία. Ο Άντερσον εμπλουτίζει κατά πολύ την γνώση και τον σχετικό προβληματισμό.

Και κάνει πολύ καλά που επισημαίνει ότι οι προσεγγίσεις μας -στην ανάλυση και στην πρακτική- καλό είναι να βασίζονται περισσότερο «στη σπινοζική θεώρηση “μη γελάτε, μην θρηνείτε, μην απεχθάνεστε, αλλά μόνο να προσπαθείτε να καταλάβετε” παρά από μια αφελή αισιοδοξία, αντιπροτείνοντας μια θεώρηση η οποία προτάσσει ότι: “άμα τάσσεσαι στην Αριστερά, το κουράγιο είναι πιο χρήσιμη αξία από την αισιοδοξία ή την απαισιοδοξία”».

*Το κείμενο δημοσιεύθηκε πρώτη φορά στην ενότητα **Alter-Βιβλίο** του **Alterthess.gr** στις 12 Ιανουαρίου του 2025, διαθέσιμο [εδώ](#)